

KANDIDAT

1236

PRØVE

UT-114 1 Kulturelle endringsprosesser

Emnekode	UT-114
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	07.12.2017 09:00
Sluttid	07.12.2017 14:00
Sensurfrist	04.01.2018 01:00
PDF opprettet	11.10.2018 14:25
Opprettet av	Digital Eksamen

UT-114, generell informasjon**Emnekode:** UT-114**Emnenavn:** Kulturelle endringsprosesser**Dato:** 7. desember**Varighet:** 09.00 - 14.00**Tillatte hjelpemidler:** Ingen**Merknader:**

Svar på både del A og B.

Del A består av tre kortsvar-oppgaver (ca. 200-500 ord hver) og teller 50 %.

Del B består av én langsvare-oppgave og teller 50 %.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?**Velg et alternativ** Ja Nei

Besvart.

1 UT-114, del A**Velg tre av begrepsparene under og gjør rede for sammenhengen mellom dem:**

- Dynamisk og essensialistisk kulturforståelse
- Kulturrelativisme og universalisme
- Produksjon av kultur og konsumpsjon av kultur
- Hverdagsliv og hverdagsgeografi
- Etnisitet og nasjonalisme
- Populærkultur og høykultur
- Klassifikasjon og makt
- Migrasjon og identitet

Skriv ditt svar her...**Dynamisk og essensialistisk kulturforståelse**

Kultur kommer fra det latinske ordet *cultura*, og betyr å dyrke. Kultur er menneskeskapt, og dermed ikke noe som ligger i oss biologisk. Hylland Eriksen har kommet med to ulike forståelser av kultur. Dynamisk kulturforståelse (2010) ser på kultur som et omkiftelig meningssystem, som gang på gang etableres og endres når mennesker samhandler. Essensialistisk kulturforståelse (1998) er alle de oppfatninger, ferdigheter og levemåter et menneske har tilegnet seg som medlemmer i et samfunn. Den essensialistiske forståelsen sier ingenting om at kultur er i stadig forandring. Globaliseringsprosessen som skjer i dagens samfunn har ført til store kulturelle endringer. Begge kulturforståelsene er viktige. De komplimenterer hverandre ved at den ene påpeker at kultur er i stadig endring, mens den andre tilføyer at kultur er alle praksiser som en lærer av å leve i relasjon til andre gjennom sosialiseringprosesser i et samfunn.

Migrasjon og identitet

Identitet er meningsdimensjonen ved en gruppe, en organisasjon eller en person. Det vil si hvordan et individ eller et felleskap oppfatter seg selv eller oppfattes av andre. I følge Horton og Kraftel konstrueres identitet gjennom språk, materielle ting og steder, narrativer og sosiale institusjoner. Det er også viktig å nevne at performativitet (hvordan vi handler og presenterer oss selv) og relasjoner til andre er viktige for konstrueringen av et individs identitet. Migrasjon er å forflytte seg til et annet land enn sitt hjemland. Det handler altså om mobilitet (bevegelse). Identitet og migrasjon er tett knyttet sammen fordi identitet er noe som konstrueres dynamisk, i relasjon til andre aktører, praksiser og objekter i rommet (altså hvor man befinner seg). Det er viktig at en person som migrerer til et land blir tatt godt i mot ved at det finnes gode integreringssystemer i landet, slik at personen får behold sin identitet så lenge det samsvarer med landets normer og regler.

Etnisitet og nasjonalisme

Hylland Eriksen ser på etnisitet som en relasjon som skapes når grupper møtes og de representative fra de forskjellige gruppene har kulturelle forskjeller. For at etnisitet skal oppstå må det finnes en enighet om at man er forskjellige. Etniske grupper er ofte minoriteter. Når en slik gruppe møter majoritetsbefolkningen i et samfunn, kan det styrke felleskapet og samholdet innad i gruppen. Det kan også oppstå et nedlatende og undertrykkende syn fra majoriteten fordi minoriteten blir sett på som anderledes. Nasjonalisme defineres som at kulturen til en gruppe menneskers grenser samfaller med et territorium, gjerne en stats grenser. Ideelt sett er ønsket at alle i en stat skal ha lik kultur. Et eksempel på det er Nord-Korea.

Fornorskningspolitikken ovenfor samene viser til sammenhengen mellom etnisitet og nasjonalisme. I Norge etter 1814 var det et sterkt ønske om å samle hele Norge som en nasjon. Dette innbar assimilering av samene. Samenes etniske kultur måtte viskes vekk for den idelle nasjonalfølelsen. Samiske barn ble sendt på internatskoler, med norske lærere som ikke kunne et ord samisk. Dette har i senere tid blitt sett tilbake på som barnemisshandling. Mange av samene ble analfabeter.

Besvart.

2 UT-114, del B**Velg én av disse tre oppgavene:**

1. Velg et sted du kjenner til, i det globale Nord eller det globale Sør. Det kan være en by eller en bygd. Bruk begrepene *location*, *sense of place* og *locale* til å gi en beskrivelse av stedet. Drøft hvordan mobilitet påvirker dette stedet.

2. Velg deg ut et sted i det globale Nord eller det globale Sør. Det kan være et virkelig sted eller et forestilt sted. Det kan være en by eller en bygd. Du kjenner kanskje litt til stedet fra før, men kanskje ikke så mye. Du vil studere hvordan folk på dette stedet konstruerer sin identitet. Hvilke metoder ville du valgt for å studere dette, og hvordan ville du analysert identitet i dette lokalsamfunnet?

3. Drøft hvilke forståelser av kultur som ligger til grunn i artikkelen «Vaffel og falaffel» (se vedlegg til venstre). Bruk tegnteori og teori om mobilitet til å drøfte kulturelle endringsprosesser i Norge.

Skriv ditt svar her...

Oppgave 1

Innledning

I denne oppgaven skal jeg ta for meg bygda Sunndalsøra, som ligger i Møre og Romsdal fylke. Jeg skal beskrive stedet ved hjelp av begrepene location, sense of place og locale. Sted er et av kjernebegrepene for samfunnsgeografiens identitet. Disse begrepene som er sted, rom skala og territorium er viktige å forstå, fordi de påvirker måten vi klarer å forestille oss verden på. I denne oppgaven er det mest relevant å ta for seg sted og rom. Jeg skal også ta for meg hvordan mobilitet påvirker Sunndalsøra som sted.

Sted

Et sted er fysisk geografisk lokalisert. Altså en plass man kan være eller ønske å dra til. Man snakker også om sted på en abstrakt måte, som for eksempel "dra av sted" og "ståsted". Sted kan også ses på forskjellige geografiske nivå, som en skala, for eksempel et gatehjørne, en by eller en stat. Sted trenger ikke ha en objektiv konkret avgrensning. For eksempel når man snakker om syden, så har mennesker ulike syn på hvilke land de regner med til dette stedet. Bulgaria er et eksempel på et land som nylig har blitt populært for turisme, og dermed har det blitt en del av, og kan regnes som syden. Sted blir til et sted når noen tillegger det en mening. John Agnew brukte tre begreper for å beskrive og forstå steder; location, sense of place og locale. Location er et steds objektive fysiske plassering. Det forteller hvor stedet er. Location ser på kartografien ved et sted. Det fremstilles vanligvis todimensjonalt på et kart, og kan fremstilles tredimensjonalt på en globus. Sense of place ser på stedsfølelse, hva man føler om eller på et sted. Et barndomshjem vekker ofte følelser hos mange, det kan være gode følelser som tilhørighet og trygghet, eller vonde følelser som angst og usikkerhet. Locale ser på den sosiale dimensjonen ved et sted. Hvordan et sted er en arena for en sosial praksis. Locale ser altså på relasjonene mellom menneskene som samhandler. Et sted blir ikke et locale før flere enn ett individ er i rommet. Berg og Dale forteller om Rose sin videreutvikling av begrepet Sense of place, som hun publiserte på 90-tallet. Hun så på forholdet mellom sted og individer, og at sted er noe en selv velger å identifisere seg med. Man kan identifisere seg med et sted. For eksempel når man blir student og flytter på hybel, kan man selv velge om man vil regne dette som et hjem i tillegg til sitt barndomshjem som man bor i i feriene. Man kan identifisere seg mot et sted ved å se på et sted i forhold til et annet, som hvis man er på et hotel kan man sammenligne hotelrommet med rommet ditt hjemme. Det tredje og siste alternativet er å ikke identifisere seg med et sted i det hele tatt. Kommer med et eksempel på slik tilnærming senere i oppgaven.

Sundalsøra som sted

Sundalsøra er en liten landsbygd som ikke er helt som andre bygder i Norge, men har noen særegne trekk spesielt ved sin location. Stedet er plassert midt mellom to fjellekjeder med bratte fjellvegger, fjellveggene leder bort til en innsjø. Fjellene og innsjøen kan derfor ses på som en fysisk ramme som avgrenser området. De fleste innbyggerne deler en felles "sense of place" ved at dette er deres hjemsted, som en positiv tilhørighet. Sundalsøra har et asylmottak hvor de tar imot asylsøkere som har kommet til Norge fordi de ikke føler seg trygge i deres hjemland. En asylsøker kan når som helst få avslag på sin søknad om opphold i landet og bli returnert tilbake til sitt opprinnelige land. Asylsøkere må tilpasse seg det norske systemet ved å flytte der de får beskjed om. Norge tar inn omtrent 1000 kvoteflykninger hvert år. En flyktning er i motsetning til en asylsøker en som har blitt sendt ut av sitt land av FN, på grunn av utrygghet i hjemland. Her blir Rose sin teori om at en velger å identifisere seg med, mot eller å ikke identifisere seg i det hele tatt med et sted. De lokale nordmenn som har bodd her lenge og etablert sin kultur velger å identifisere seg med Sundalsøra. En asylsøker vil mest sannsynlig identifisere seg mot andre steder han/hun har blitt plassert i Norge og mot sitt hjemmested. Mens om en flyktning, som ikke prater det norske språket, og kanskje er et barn som har mistet familien sin i krig, blir plassert i Sundalsøra som er et relativt lite og "øde" sted. Så kan dette virke skremmende på individet. Dette kan føre til at han/hun velger å ikke identifisere seg med stedet. En slik situasjon kan føre til at et menneske havner på utsiden av et samfunn. Det som Cresswell kaller "Out of place" hvor individet blir bestkrevet som en "outsider", nærmeste ord på norsk er utenforstående. En person som ikke kjenner normene i et samfunn og blir sett på som anderledes. Sundalsøra er et sosialt konstruert samfunn. De arrangerer blant annet Hydro-cup vær sommer, som er en fotballcup, for barn og ungdom som kommer fra hele regionen Midt-Norge for å delta. Det er ikke mer enn noen få tusen innbyggere bosatt i bygda, dette gjør at de fleste har bekjentskap til store deler av befolkningen. En butikk fra kjeden Rema 1000 blir et helt annet "locale" på Sundalsøra enn hos en butikk fra samme kjede nærmeste storby Trondheim. I butikken på Sundalsøra er de fleste i god dialog.

For å kunne beskrive et sted er det også viktig å ta fatt i steder som romlige. Begrepet rom deles inn i absolutt, relativt og relasjonelt. Absolutt rom er en abstrakt eller fysisk ramme som rommer aktører, praktiser og objekter. Realtivt rom har ikke en objektiv fysisk ramme men avhenger av

hvem som observerer og representerer rommet. Relasjonelt rom ser på forholdet mellom aktører, praksiser og objekter. Man kan se aluminiumsverket Hyrdo, som et relasjolet rom av det absolutte rommet som er Sunndalsøra. Aluminiumsverket er plassert her fordi det finnes høye fjell og dermed fosser som driver vannkraft. Produksjon av aluminium krever mye energi. Ved å plassere bedriften nær vannkraftsanlegget, er det ikke mye energi som går tapt når den skal fraktes til produksjonen. Det er altså en viktig forbindelse mellom de to aktørene; fossefallet og bedriften. Bedriften er også plassert i nærheten av en innsjø, for at båter lett skal kunne frakte aluminiumen til andre deler av verden. Det romlige begrepet kan brukes til å beskrive fotballbanen på Sunndalsøra. Fotballbanens absolutte rom defineres av tribunene rundt fotballbanen. Fotballbanen inneholder aktører i form av fotballspillere, dommere og publikum, prasisen i rommet er blant annet fotballspillet og kiosksalget, og et av mange objekter er ballen. Det relative rommet er for eksempel fotballspillernes lag-formasjon på 4-3-3 eller 4-4-2, og dommerens observasjoner som er avgjørende for kampens resultat. Det relasjonelle rommet er for eksempel alle relasjonene som fotballspillernes sko er bærere av, det vil si økologi, produksjon, tenologi og finans. Det relasjonelle kan også forklare alle prosessene mellom aktørene i samfunnet som har organisert og stelt i stand Hydrocupen.

Mobilitet som påvirkningskraft

Mobilitet er det å bevege på seg. Urry mente at et samfunn var avhengig av å ha avstand mellom objektene sine, som hus og bygninger, for å skape bevegelige relasjoner. Han mente også at uten bevegelse ville ikke et samfunn fungere. Han kom med fem ulike typer mobilitet; virtuell reise, objektets reise, fysisk reise, forestilt reise og kommunikasjon. Mobilitet er et av Hylland Eriksens åtte aspekter ved globaliseringen. Globalisering er økonomiske, politiske og kulturelle endringsprosesser, som innebærer økt flyt av kapital, mennesker, ideer, tjenester og varer over landegrensene. Sunndalsøra var et helt annet sted for femti år siden. Avstandene mellom det rurale og urbane har blitt kortere på grunn av ny kommunikasjonsteknologi og nye og bedre utviklet transportmidler. Dette drar både med seg fordeler og ulemper. Det fører til sammenvevning og blanding av kulturer. Før var det større forskjeller på folk på bygda og i byene. Nå kjøper ungdom klær fra de samme nettbutikkene. Veiene, skolene og hotellene blir mer og mer like uansett hvor du er i landet.

Urbanisering er et felles problem for landsbygder i Norge. Unge voksne flytter fra bygda til byene for å studere. Dette i seg selv er ikke et problem. Problemet kommer når de velger å bli boende i byen og ikke vender tilbake til bygda. På denne måten blir befolkningen i små bygder eldre og det blir mindre folk. Heldigvis for bygder har det idag blitt moderne og en trend å flytte til bygda. Det er på grunn av man ser på det som en fredelig plass, hvor barna kan vokse opp i trygge og gode omgivelser. Tradisjonelt syn på det urbane og der rurale er at det urbane var fint og flott, menneskene her fikk utdanning og borgerlige jobber. Mens de på bygda drev med jordbruk som var hardt arbeid og ble sett ned på.

Sunndalsøra har en hjørnesteinsbedrift. Det vil si at store deler av bygda avhenger av denne bedriften for at bygda skal gå rundt. Bedriften er et aluminiumsverk med navn Hydro. Ca 80% av befolkningen arbeider her. Resterende arbeider stort sett i kommunale bedrifter som skole og sykehjem, eller i industribransjen på butikker og restauranter. Bedriften Hydro trenger mange arbeidere. Mennesker fra nabobyder som Surnadal, pendler fra Surnadal til Sunndalsøra flere dager i uken for å arbeide. Reisen tar over en time og inkluderer fergje. Dette er mobile mennesker, som en kan kalle for regionale. Her fordi de beveger seg over flere kommuner som ligger i regionen Møre og Romsdal, for å komme seg til og fra jobb.

Nedlegging av aluminiumsverket ville ført til stor sårbarhet for bygda. Det ville forekommet høy grad av urbanisering, fordi folk er avhengige av arbeid og man har størst mulighet for å finne ledig arbeid i byer. Om noen velger å flytte fra bygda vil butikker miste kunder og risikere å måtte legges ned. Det ville i gjen ført til at flere flytter. Slike ringvirkninger kunne ført til total fraflytting. Dette kan studeres i forhold til Cresswells teori om mobilitet. Han så på mobilitet som en prosess mellom praksisen og aktøren, hvor bevegelsen har et formål, du og andre har et syn på bevegelsen (hva den formidler) og følelsen som skapes under bevegelsen. Ved nedleggelse av aluminiumsverket ville det forekommet høy mobilitet i form av at folk ville bli nødt til å flytte fra Sunndalsøra til byer eller andre bygder med formål om å skaffe arbeid og et nytt bosted. Menneskene som flytter og menneskene som blir igjen vil se på det som en trist prosess, fordi man motvillig flytter fra et lokalsamfunn som er knyttet til deres identitet.

Konklusjon

Et sted er et fysisk geografisk område. John Agnew har kommet med tre begreper som kan brukes for å beskrive et sted; location, sence of place og locale. Kort sagt kan disse begrepene brukes til å beskrive Sunndalsøra slik: Sunndalsøra er lokalisert i Møre og Romsdal, har ulike typer innbyggere som identifiserer seg med, mot eller ikke i det hele tatt med stedet. I tillegg er Sunndalsøra en sosial konstruert bygd, hvor den steder som arena for sosial praksis skapes hele

tiden. Rom kan blant annet beskrive forholdet mellom bedrifter og deres produksjon. Globalisering har ført til at det rurale og urbane blir mer likt. På grunn av at aluminiumsverket er stort og trenger mye arbeidskraft, påvirker dette mobiliteten til individer i nabobygder. I tillegg er Sunndalsøra sårbar for økt mobilitet som kan føre til fraflytting, fordi når noen få flytter kan det skape ringvirkninger i samfunnet.

Besvart.